

Nr 526

Av herr **Hamrin** i Jönköping **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 77, angående fångvårdsanstalt i Ulriksfors, m. m.*

Justitieministern har i proposition nr 77 underställt riksdagen att pröva ett preliminärt ingånget avtal om förvärv av en förutvarande fabriksanläggning i Ulriksfors (i Jämtlands län) för att där inrätta en fångvårdsanstalt. Denna skulle fullt utbyggd inrymma 132 vårdplatser. Kostnaden beräknas till 2 625 000 kronor. Propositionen grundar sig på ett förslag från fångvårdens byggnadskommitté.

Förslaget, för vilket lokaliseringspolitiska synpunkter synes ha varit utslagsgivande — nedläggandet av ifrågavarande fabriksrörelse har skapat försörjningsbekymmer för en stor del av befolkningen på orten — har mött stark kritik från statskontoret och fångvårdsstyrelsen.

Utgångspunkten för de båda myndigheterna har varit att någon platsbrist för fångvården inte föreligger i Norrland (utom för det begränsade området i och omkring Haparanda). Någon platsbrist kommer, såvitt nu kan bedömas, inte heller att uppkomma under den närmaste framtiden; på längre sikt kan man räkna med ett behov av 30—50 platser. Det bör också uppmärksammas, att kommittén i sin framställning om Ulriksfors öppet medger att förslaget kan komma att medföra vissa olägenheter i fråga om fängstransporter, de intagnas permissionsresor och de anhörigas besöksresor m. m.

Statskontoret har inhämtat, att den obetydliga överbeläggning som förekommit inom anstaltsgruppen — sex procent av platsantalet mot 110 procent i de värst utsatta anstalterna i de sydligare anstaltsgrupperna — sammanhänger med att den norra räjongen hjälper sina svårt belastade motsvarigheter längre söderut. Efter att närmare ha berört de dryga kostnaderna för resor och transporter m. m. samt under hänvisning till de delade meningarna inom byggnadskommittén säger ämbetsverket indirekt att förslaget inte är att rekommendera genom att förordna, att det föreslagna projektet kommer till utförande endast under förutsättning att någon annan rimlig lösning icke står till buds.

Fångvårdsstyrelsen uppskattar de årliga merkostnaderna för driften av Ulriksforsanstalten till 300 000—400 000 kronor.

Beträffande den av statskontoret berörda frågan om åstadkommande av en annan rimlig lösning må först erinras, att 35 platser redan är i bruk i Ulriksfors, att byggnadskommittén beräknar att platsantalet vid anstalten under hösten 1957 skall kunna ökas till 62 samt att anstalten i dess helhet skall kunna färdigställas under första kvartalet 1958. Alla är ense om att det i första hand gäller att *snabbt* skaffa platser.

Fångvårdsstyrelsen har redan underställt Kungl. Maj:t förslag om anordnande av ytterligare 20 platser i Haparanda, varigenom platsbristen i en del av landet skulle avhjälpas. Det är vidare känt, att styrelsen med intresserat stöd av länsstyrelsen och kommunala myndigheter förbereder ett ianspråktagande av det gamla Linköpingsfängelset med 104 celler. Ytterligare är det bekant, att styrelsen ser ljust på möjligheterna att anordna ytterligare platser i de svåraste underskottsområdena, nämligen Södermanlands, Östergötlands, Blekinge, Kristianstads samt Göteborgs och Bohus län.

Skillnaden mellan de av fångvårdsstyrelsen och byggnadskommittén avsedda förslagen är (förutom att styrelsens förslag icke torde draga ens halva den anläggnings- och driftkostnad som kommitténs), att styrelsens förslag helt kan realiseras före nästa högbeläggnings säsong eller alltså i rätt tid. Tidsfaktorn talar alltså starkt mot ulriksforsprojektet i byggnadskommitténs utformning.

De humanitära hänsynen talar också mot att man i Ulriksfors skulle inrätta en fångvårdsanstalt, som i stor utsträckning skulle rekryteras med intagna från Stockholm och Göteborg. En av de viktigaste principerna i modern fångvård är att de intagna icke genom anstaltens belägenhet mot sin vilja avskäres från möjligheten att hålla kontakt med sina anhöriga. Denna humana och för resocialiseringen betydelsefulla princip kommer vid ett bifall till kommitténs ulriksforsförslag att trädas för nära.

Här föreligger alltså en situation där vissa sociala skäl (ur lokaliseringssynpunkt) talar mot andra sociala skäl (ur vårdsynpunkt). Vi finner det naturligt, att man i denna situation inte ensidigt tillgodoser lokaliseringssynpunkterna utan i stället genom en kompromiss tillgodoser såväl dessa synpunkter som vårdsynpunkterna. Härigenom skulle också vinnas en bättre hushållning med statens medel.

Den naturliga kompromissen synes oss vara att man inrättar en fångvårdsanstalt i Ulriksfors — varigenom de ledigblivna fabrikslokalerna på orten utnyttjas — men begränsar storleken till 50 platser — varigenom man tillgodoser det av fångvårdsstyrelsen på längre sikt angivna platsbehovet i norra anstaltsgruppen. Anordnar man Ulriksfors som en koloni av denna storlek, sjunker anläggningskostnaderna till 600 000 kronor för förvärvet och 1 225 000 för ombyggnadsarbeten m. m. Den besparing, som uppkommer i förhållande till det i statsverkspropositionen för ändamålet beräknade beloppet, utgör alltså $2\,625\,000 - 1\,825\,000 = 800\,000$ kronor. Sistnämnda belopp, liksom ej erforderliga delar av de för Ulriksfors i statsverkspropositionen under fångvårdsanstalternas avlönings-, omkostnads- och utrustningsanslag beräknade beloppen, torde ställas till fångvårdsstyrelsens förfogande för anskaffning, utrustning och bemanning av mindre kostnadskrävande, välbelägna och ändamålsenliga fångvårdsanstalter. Praktiska möjligheter för detta är såsom framhållits ovan för handen. Det torde vara fullt genomförbart att före instundande årsskifte få fram betydligt fler vårdplatser genom de projekt som där angivits än genom ulriksforsprojektet *under förutsättning* att erforderliga medel ställes till för-

fogande. Dessa kan lösgöras med den omplanering av ulriksforsprojektet som här angivits.

Vid bifall till vårt förslag skulle i en katastrofsituation byggnader finnas tillgängliga i Ulriksfors, varför beläggningen tillfälligt skulle kunna ökas till 132.

Under återopande av det anförda hemställer vi,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 77

I. bifaller Kungl. Maj:ts hemställan om bemyndigande att godkänna avtalsbestämmelser om förvärv av fabriksanläggningen i Ulriksfors;

II. med avslag på det förslag att i Ulriksfors inrätta en fångvårdsanstalt, som departementschefen framlagt,

a) beslutar att i Ulriksfors skall anordnas en fångvårdskoloni för 50 intagna till en kostnad av högst 1 825 000 kronor;

b) beslutar att skillnaden mellan det av departementschefen angivna beloppet, 2 625 000 kronor, och ovan angivna belopp, 1 825 000 kronor, eller 800 000 kronor må av Kungl. Maj:t ställas till fångvårdsstyrelsens förfogande för anskaffande av välbelägna fångvårdsanstalter; samt

c) bemyndigar Kungl. Maj:t att av de belopp, som i statsverkspropositionen beräknats för Ulriksforsanstalten under fångvårdsanstalternas avlönings-, omkostnads- och utrustningsanslag, ställs ej erforderliga delar för en mindre Ulriksforsanstalt till fångvårdsstyrelsens förfogande för under b) avsedda fångvårdsanstalter.

Stockholm den 12 mars 1957

Yngve Hamrin
i Jönköping

Brita Elmén

Sven Gustafson
i Göteborg